

Mr. Ladislav Miko

UDK: 657:658
Stručni rad

Fakultet organizacije i informatike
V a r a ž d i n

UTJECAJI RAČUNOVODSTVENIH INFORMACIJA NA RAD PROIZVODNE I RAZVOJNE FUNKCIJE

U poduzećima za donošenje proizvodnih i razvojnih odluka između ostalih vrlo važne su računovodstvene informacije koje daje računovodstvo iz svih svojih sastavnih dijelova. Djelovanje računovodstvenih informacija na rad pojedinih funkcija izražava se u izvršavanju njezinih zadataka u postizavanju određenih ciljeva. Svakako da je kod toga značajna koordinacija računovodstva s ostalim funkcijama.

U radu se nastoji objasniti utjecaj računovodstvenih informacija na rad proizvodne i razvojne funkcije i ukazati na neophodnost korištenja računovodstvenih informacija. U tome su mogućnosti računovodstva velike, ali samo uz dobru organizaciju i povezanost s ostalim funkcijama u poslovnom procesu.

Poduzeće; proizvodna funkcija; razvojna funkcija; računovodstvene informacije; računovodstvena kontrola.

1. UVOD

Za pravilno djelovanje pojedinih funkcija potrebne su računovodstvene informacije koje naročitu važnost dobivaju u uvjetima tržišne privrede. Svaka funkcija, pa tako i proizvodna i razvojna funkcija, neposredni je korisnik računovodstvenih informacija. Djelovanje računovodstvenih informacija na rad proizvodne i razvojne funkcije očituje se u izvršavanju njenih zadataka koji su vrlo opsežni i široki. Proces proizvodnje ovisan je o tehnološkom procesu proizvodnje te on uvjetuje i organizaciju računovodstvene evidencije. Proizvodna funkcija vodi brigu o postojećem proizvodnom procesu i o efektima koji se njime postižu, pa su potrebne računovodstvene i ostale informacije.

Razvojna funkcija vodi brigu o budućnosti poduzeća, o ciljevima razvoja koji se žele postići uz određivanje putova, sredstava i mjera za njihovu realizaciju. Ta funkcija je isto toliko važna kao i sve ostale funkcije u poduzeću jer se brine o budućnosti, odnosno o

razvoju poduzeća. U obavljanju svojih zadataka koristi računovodstvene i ostale informacije na temelju kojih donosi razvojne odluke i vodi politiku koja dugoročno usmjerava razvoj poduzeća.

Za rad proizvodne i razvojne funkcije neophodna je povezanost s ostalim funkcijama u poslovnom procesu u jednu cjelinu.

2. UTJECAJI RAČUNOVODSTVENIH INFORMACIJA NA PROIZVODNU FUNKCIJU

Proizvodna funkcija je jedna od najvažnijih dijelova poslovnog procesa. Zadatak proizvodne funkcije je proizvodnja učinaka u određenoj količini i kvaliteti u određenom vremenu i s najmanje troškova. "Proizvodnja je vjerojatno najsloženija djelatnost u radnoj organizaciji, u njoj sudjeluje velik broj ljudi najrazličitijih znanja, sposobnosti i sklonosti koji treba da ostvare zajednički cilj. Taj je zajednički cilj rentabilna i ekonomična proizvodnja određene količine proizvoda ili usluga."¹ U procesu proizvodnje ostvaruju se upotrebne vrijednosti i stvaraju se nove vrijednosti, gdje sudjeluju sredstva za rad, predmeti rada i sam čovjekov rad. U tom procesu predmeti rada prilagodavaju se ljudskim potrebama i nastaju novi proizvodi i usluge, i to tako da čovjek djeluje sredstvima za rad na predmete rada i stvara nove učinke s većom vrijednošću.

Proizvodnja je unutrašnji proces u poduzeću kojemu prethodi proces nabave, a iza njega slijedi proces prodaje. Prema tome, proces nabave i proces prodaje u poduzeću povezan je i tržištem. "Osnovni elementi proizvodnog sistema jesu materijalnog (predmeti rada i sredstva rada), ljudskog (bioenergija proizvođača) i informacijskog karaktera."²

Proizvodnja je vrlo složen proces i zavisi o više faktora s obzirom na količinu proizvoda i učestalost njihove proizvodnje razlikujemo slijedeća tri organizacijska tipa proizvodnje:

- individualnu ili pojedinačnu proizvodnju,
- serijsku proizvodnju /krupnoserijska, sitnoserijska/ i
- masovnu proizvodnju.

1 Predavanje A. Đuraševića preuzeto iz knjige dr. M. Novak "Organizacija rada u socijalizmu, Informator, Zagreb 1979, str. 274.

2 Dr. M. Žugaj, Z. Horvatec: Organizacija proizvodnje u samoupravnom socijalizmu, Informator, Zagreb, 1985, str. 13.

Svaki tip proizvodnje zahtijeva odgovarajuću knjigovodstvenu evidenciju i obračun proizvodnje, a zavisi o specifičnosti pojedine proizvodnje i konkretnih potreba poduzeća.

Knjigovodstvena evidencija vrlo je važna za proces proizvodnje jer prati ulaganje i trošenje elemenata proizvodnog procesa te treba dati podatke za obračun proizvodnje.

Dobro postavljena knjigovodstvena evidencija o proizvodnji, tj. praćenje troškova kako po vrstama, mjestima i nosiocima može osigurati bolje računovodstvene informacije potrebne za odlučivanje o proizvodnji. Računovodstvo daje informacije za potrebe proizvodnje iz svih njegovih dijelova, kao što su:

- računovodstveno planiranje (računovodstveni predračuni, pretkalkulacije učinaka)
- knjigovodstvo s obračunom (obračun ulaganja i raspored troškova po vrstama, mjestima i nosiocima, obračunska kalkulacija, obračun završne proizvodnje, materijal na zalih, škart i otpaci)
- računovodstvena kontrola (kontrola isprava, inventura, kontrola normativ i ostalo)
- računovodstvena analiza (analiza ostvarenja planskih zadataka, analiza gubitaka u proizvodnji, analiza utrošaka i dr.)

Informacije računovodstva o proizvodnji trebaju poslužiti kao podloga za odlučivanje o procesu proizvodnje. Važnije informacije, koje pružaju računovodstvo o proizvodnji, odnose se na ulaganja faktora procesa proizvodnje, informacije o troškovima poslovanja te o rasporedu utrošenih elemenata proizvodnje, informacije o završnoj i nedovršenoj proizvodnji s elementima koji su potrebni za izradu kalkulacije cijena proizvodnje.

Dr. J. Turk, kada spominje vrste odluka o djelatnosti proizvodnje navodi:³

- odluke o samoj proizvodnji (što, koliko, kako, gdje i kada proizvoditi, kako koristiti kapacitete, kako sprečavati gubitke u radnom vremenu i kako poboljšati kvalitetu proizvoda itd.)
- odluke u vezi s uspješnošću proizvodne djelatnosti (praćenje odstupanja od planiranih direktnih proizvodnih troškova ili od predračuna općih proizvodnih troškova).

3 Dr. J. Turk: "Računovodstvene informacije kao podloga za donošenje poslovnih odluka", Informator, Zagreb 1971, str. 165

Proizvodnja je složen proces koji se sastoji od čitavog niza tehničko-tehnoloških i drugih procesa, odnosno "proizvodnja je permanentni proces pretvaranja koji se temelji na fizičkim, kemijskim i biološkim postupcima. Ona je moguća samo uz neprekidno ulaganje elementarnih faktora"⁴

Računovodstvene informacije o proizvodnoj djelatnosti govore o povezanosti računovodstvene i proizvodne funkcije. Upravo zbog toga, što su mnoge proizvodne odluke zasnovane na računovodstvenim informacijama, teško je zamisliti suvremenu proizvodnju bez pravovremenih i pouzdanih informacija.

Računovodstvena kontrola svodi se na provjeravanje normativa svih utrošaka, iskorištenje kapaciteta te ispravnosti podataka koji su potrebni za izradu kalkulacija cijene proizvodnje te za praćenje troškova koji se prenose po mjestima i nosiocima. Navedeno je važno i zbog kontrole visine troškova, a time i odgovornosti za nastale troškove. Predmetom računovodstvene kontrole je knjigovodstvena dokumentacija preko koje se prenose neki indirektni troškovi na pripadajuća mjesta troškova i nosioce vodeći računa o principu uzročnosti, odnosno uzajamnosti. Računovodstvena kontrola nad proizvodnjom počinje zapravo kontrolom knjigovodstvene dokumentacije koja se pojavljuje u okviru računovodstva proizvodnje. Računovodstvena kontrola proteže se i na kontrolu operativne evidencije, tj. skladišne kartoteke s analitičkom evidencijom proizvoda. Za računovodstvenu kontrolu također je važno da se izvrši popis proizvodnje koji je uvjet za obračun troškova.

Računovodstvo osigurava podatke i informacije koje su podloga za kvalitetne proizvodne odluke te vrši računovodstvenu kontrolu nad proizvodnjom. Suvremena proizvodnja počiva tako na korištenju dostignuća znanosti i tehnike kako i na korištenju računovodstvenih informacija potrebnih za odvijanje procesa proizvodnje koji je složen jer u njemu sudjeluje mnogo ljudi različitih znanja, sposobnosti i sklonosti.

4 dr. M. Žugaj i Z. Horvatec "Organizacija proizvodnje u samoupravnom socijalizmu", Informator, Zagreb 1985. str. 10.

3. UTJECAJI RAČUNOVODSTVENIH INFORMACIJA NA RAZVOJNU FUNKCIJU

Razvojna funkcija je važna kao i sve ostale funkcije u poduzeću. Ona dolazi do izražaja prilikom provođenja razvojne poslovne politike kako bi se pronašla najpovoljnija rješenja. Za svoj rad koristi podatke i informacije u samom poduzeću i izvan njega. Kao unutarnji izvor podataka i informacija svakako su najznačajniji računovodstveni. Razvojna funkcija vodi računa o uvođenju najmodernijih i najekonomičnijih postrojenja i tehnologije u proizvodni proces. Ta funkcija vodi neprestanu brigu o budućnosti poduzeća, kako bi se osigurao njegov opstanak.

Aktivnosti razvojne funkcije počivaju na mnogobrojnim podacima i informacijama s najrazličitijih područja. Tako kod investicijskih ulaganja treba tražiti optimalnu rentabilnost i za razne proračune potrebno je raspolagati odgovarajućim računovodstvenim informacijama. Navedene informacije dobivamo iz svih dijelova računovodstva: računovodstvenog planiranja, knjigovodstva, računovodstvene kontrole i računovodstvene analize. Suradnja između računovodstvene i razvojne funkcije ostvaruje se prilikom investicija i donošenja investicijskih odluka za provođenje investicijske politike, te na trajnosti razvoja na pojedinim područjima djelatnosti poduzeća.

"Investicijska politika kao proces odlučivanja i donošenja investicijskih odluka treba poštivati taj složeni put temeljite pripreme i prethodne provjere prije donošenja svake investicijske odluke, kako se ne bi donijele pogrešne ili nepravovremene. Stoga je put od ideje do rješenja dug i složen, a mogli bismo ga sažeti kao:

- prikupljanje ideja,
- istraživanja radi provjere opravdanosti i izbora ideje,
- provjera i analiziranje dobivenih rezultata istraživanja,
- izrada prijedloga i mogućih rješenja,
- izrada projekta potrebnog za odlučivanje,
- donošenje investicijske odluke,
- pripreme za početak radova na investicijskom projektu,
- izvršenje investicijske odluke⁵

5 dr. F. Ruža: "Poslovna politika poduzeća", RO "Zagreb", Samobor, Zagreb 1989., str. 142.

Za ekonomsku djelotvornost investicija potrebni su proračuni na temelju kojih se donosi investicijska odluka za provođenje investicijsko-razvojne, odnosno poslovne politike poduzeća. Računovodstveni podaci i informacije predstavljaju najpouzdaniju podlogu za procjenu ekonomske djelotvornosti i racionalnosti svih budućih investicijskih ulaganja.

Povezanost i zajedničko djelovanje računovodstvenih informacija na rad razvojne funkcije ogleđa se u trajnom razvoju i neprekidnom procesu širenja, planiranja i ulaganja u razvoj poduzeća. Taj proces je stalan i razvojne odluke koje počivaju na računovodstvenim i ostalim informacijama predodređuju pravce kretanja i razvoja poduzeća na dulje vrijeme. Otuda i važnost računovodstvenih informacija za rad i djelovanje razvojne funkcije.

4. SAŽETAK

U poslovnom procesu sve funkcije koriste računovodstvene i ostale informacije na temelju kojih donose odluke. Zbog toga je značajna povezanost između računovodstvene i ostalih funkcija. Proizvodna i razvojna funkcija također pretežnim dijelom za odvijanje svoga rada koriste računovodstvene informacije. Računovodstvo prati sva ulaganja u proizvodni proces, gdje se sredstva ulažu i troše u cilju ostvarivanja korisnih učinaka. Također prati se stupanj iskorištenosti uloženi elementa i rezultati izraženi u završenoj proizvodnji. Kod izvršenja zadataka proizvodnje od posebnog je značenja i koordinacija između nabave - proizvodnje - - prodaje. Informacijska podloga računovodstva obilno se koristi za informacije o događanjima u procesu proizvodnje.

Razvojna funkcija u obavljanju svojih zadataka koristi informacije unutar poduzeća, a i informacije koje dolaze iz vanjskog okruženja poduzeća. Računovodstvene informacije imaju osobito značenje pri ocjenjivanju investicijskih odluka, kao i kod planiranja stalnog razvoja poduzeća ukoliko želi opstati.

Razvojne odluke, koje se donose na temelju računovodstvenih i ostalih informacija, predstavljaju određenu sigurnost dugoročnog razvoja i usmjeravanja kretanja poduzeća u budućnosti. U uvjetima tržišne privrede sve veću ulogu dobiva razvojna aktivnost, proizvodnja novih proizvoda, poboljšanje i modifikacija postojećih proizvoda, odnosno razvojni ciljevi poduzeća.

Obilježja računovodstvenih informacija proizlaze iz njihove dokumentiranosti i pouzdanosti, točnosti, potpunosti, ažurnosti i ostalih atributa. Oblik dostavljanja računovodstvenih informacija može biti u vidu usmenih i pismenih izvještaja. Proizvodna i razvojna funkcija pretežnim dijelom koriste pismene izvještaje koji se dostavljaju u različitim periodima te su dinamičkog karaktera i prilagođene pojedinim korisnicima.

LITERATURA:

1. dr. M. Novak: Organizacija rada u socijalizmu, Infomator, Zagreb, 1979.
2. dr. F. Ruža: Poslovna politika poduzeća, RO "Zagreb", Samobor, Zagreb, 1989.
3. Skupina autora: Računovodstvena teorija i metoda, Progres, Zagreb, 1990.
4. Skupina autora: Ekonomika privrednih organizacija, Sveučilišna naklada, Liber, Zagreb, 1978.
5. dr. I. Turk: Računovodstvene informacije kao podloga za donošenje poslovnih odluka, Informator, Zagreb, 1971.
6. dr. M. Žugaj - Z. Horvatec: Organizacija proizvodnje u samoupravnom socijalizmu, Informator, Zagreb, 1985.

Primljeno: 1990-09-27

Miko L.: Die Wirkung der Rechnungsinformationen auf die Arbeit von Produktions-und Entwicklungsfunktion

ZUSAMMENFASSUNG

In der Unternehmung sind für die Produktions-und Entwicklungsentscheidungen unter den anderen auch die Rechnungsinformationen sehr wichtig, zu denen man in der Rechnungsführung kommt. Die Wirkung der Rechnungsinformationen auf die Arbeit der einzelnen Funktionen ist bei der Ausführung der Aufgaben, um bestimmte Ziele zu erreichen, offensichtlich. Dabei ist die Koordination der Rechnungsführung mit anderen Funktionen wichtig.

In der Arbeit versucht man die Wirkung der Rechnungsinformationen auf die Arbeit der Produktions-und Entwicklungsfunktion zu erklären und auf die Notwendigkeit der Nutzung von Rechnungsinformationen hinzuweisen. Dabei sind die Möglichkeiten der Rechnungsführung sehr gross, aber nur gute Organisation und die Verbindung mit anderen Funktionen im Geschäftsführungsprozess ist notwendig.

(Prijevod: Vesna Šimunić)